

Földtan és kertkultúra

Kökompozíciók a Gellérthegyen, a Margitszigeten, kőkert a Városmajorban

A városiakok életében már ma is, de még inkább a jövőben egyre fontosabb szerepet kapnak a városi zöldterületek. Világszerte terjed a felismerés, hogy az ember földi léte veszélybe kerül, ha nem őrizzük meg környezetünk természetét jelleget. A napjainkban kibontakozó környezetvédelmet ki kell terjesztenünk természeti környezetünk minden talpalatnyi helyére, nélkülözhetetlen elemeire, a természeti értékek feltárására, nyilvántartására, gondozására az egész társadalom közügye kell, hogy legyen. Ebben a környezetvédelemben nem becsülhető le akár a legkisebb városi zöldterület jelentősége sem.

A napokban a Magyar Agrártudományi Egyesület rendezésében különösen érdekes előadást tartott ebben a témakörben dr. Varju Gyula, a Központi Földtani Hivatal főgeológusa „Geológiai kutatások hasznosítása városi zöldterületek kialakításánál” címmel. Előadása tudományos bevezetője volt egy hazai kezdeményezésnek, hogy mi is hasznosítsuk a japán kertkultúra tapasztalatait a városi zöldterületek kialakításánál.

Geológia és kertkultúra. Látványosan két távollevő terület, és az előadó megvilágításában mégis szoros egységet alkot. Erről beszélgettünk dr. Varju Gyulával a Központi Földtani Hivatalban.

A földtan segítsége

— A földtan, mint általában a tudományok a huszadik században — mondotta —, keresik a határterületi témákat. Ez vonatkozik mind az elméleti, mind az alkalmazott tudományokra. Az alkalmazott földtan: a teleptan, amely az ásványi nyersanyagok kutatásával foglalkozik, a vízföldtan és a mérnökgeológia. A zöldövezetek — kertek, parkok — hasznosításának kultúrája sok témájában érintkezik az alkalmazott földtan tudományaival.

— Miben segítheti a geológia a kertépítőket?

— Először is abban, hogy építőanyagot tud adni nekik. Magyarország bőven rendelkezik olyan kőzetekkel, amelyek a kertépítésben felhasználhatók. Ezek főleg a vulkáni és az üledékes — tengeri eredetű — képződmények. Jelenleg nem használjuk ki eléggé az építőanyagok terén a természet által nyújtott bőséges lehetőségeket.

— Miért nem?

— Azért, mert a bányák, amelyek ma nyersanyagot tudnak adni, nem a kertépítők igényei szerint települtek. Ma arra törekszenek, hogy nagy kapacitású bányákat létesítsenek, gazdasági okok miatt helyesen. A kertépítőknek viszont az lenne az igényük, hogy változatos kőzetanyagot kapjanak. Mennyiségi szükségletük nem nagy, sőt a művészeti szempontok azt kívánják, hogy változtassák a kőzetanya-

got, kihasználják a természeti gazdagságot. Ez új megoldásokat, több termelőhely egyidejű üzemben tartását kívánja.

A Központi Földtani Hivatal és az Országos Ásványvagyoni Bizottság, valamint az Építési és Városfejlesztési Minisztérium az utóbbi évtizedben szorgalmazta az építőanyagok földtani kutatását. Számtalavó eredményekről számolhatunk be már eddig is, de ez a munka még a kezdet kezdetén van. Az Országos Ásványvagyoni Bizottság titkársága az érdeklődőknek nagyon értékes információkat tud adni a Magyarországon fellelhető ásványi építőanyagokról.

Talajjavító és táperőpítő kőzetek

A főgeológus foglalkozott a talajjavító és a talaj táperőpítő ásványok és kőzetek magyarországi kutatásainak lehetőségeivel és az eddigi eredményekkel. Agrotechnikai szempontból különösen fontosak, a Magyarországon nagy tömegben előforduló káliumdús szilikátok, perlitek, anhidritok, mészszipajaink felhasználásához fűződő érdekek, műszaki és gazdasági vonatkozásban egyaránt.

— Eddig a kertépítők a mérnökgeológia nyújtotta segítséget sem vették különösb. ben igénybe. Mi az oka ennek? — kérdezzük.

— A mérnökgeológia csak az utóbbi években kapott általánosabb elismerést hazánkban, újabbban fejlődtek ki ezek a kutatási irányok. Különösen a változó domborzatú kerteknél hangsúlyozandó a mérnökgeológiai munka fontossága. A talaj és az anyakőzet adó képződmény sokszor szoros kapcsolatban vannak, a vízmozgások dinamikus rendszert alkotnak és így az anyakőzet folytonosan hat, kedvezően vagy kedvezőtlenül, a talajra. Nyilvánvaló, hogy ezek ismerete fontos.

— A földtani genetika nemcsak a technológiákkal van szoros kapcsolatban, hanem a képző- és iparművészettel is, mert a formaalkotási lehetőségeket és a diszpozíciókat ugyancsak meghatározza — jegyezte meg a főgeológus. — A kőzetekben levő lehetőségeket a művész nyilvánvalóan csak akkor tudja kihasználni, ha ismeri azokat. Ehhez kell a geológus segítsége, információja.

Mi a geo-art?

Az előadó foglalkozott a geo-art, a földtani formák művészeti értékével. A természet természet formát hoz létre, amelyek közül az ember néhányat kiválaszt, mert gyönyörködteti és alkalmas arra, hogy lakását, kertjét, parkjait díszítse velük. Az elmúlt években Magyarországon már történtek kezdeményezések kökompozíciók fel-

állítására parkokban és kőkertek létesítésére. Kökompozíciókat alakítottak ki a Gellérthegyen és a Margitszigeten, a kőkert kiépítését pedig megkezdték a Városmajorban. Dr. Varju Gyulát a Japánban szerzett élmények ösztönözték arra, hogy a Fővárosi Kertészeti Vállalat főmérnökével és szakembereivel munkához lássanak.

Köztudott, hogy a világon különösen megkapóak a japán kőkertek, ezek a történelmi hagyományokra támaszkodva jobb reneszánszukat élik. A japán kőkertek a kőzetanyag, kövek alaki szépségeit értékesítik. Egyik fontos elemük a

magyarországon tudunk tehát a japánokéhoz hasonlóan építeni kőkerteket. Kialakulóban van egy sajátos magyar kőkertkultúra, amelynek jellemzője a komplexitás. Ezt azt jelenti, hogy a kőzetek esztétikai értékei mellett kifejezésre juttatják azok anyagi szépségeit, genetikai és földtörténeti mondanivalóját. Ezért a kőkerteknek tartozékai a kőzetek mellett elhelyezett magyarító táblák. A városmajori kőkert megvalósításánál fontos szempont olyan kőzetanyag elhelyezése, amely igénybevehető a földtani oktatásnál, tehát didaktikus értékű is.

(kőrnyei)